

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 7. De ministro, loco, & situ Catechumenorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Imago est, cum susceptores eadem in parvulorum baptismo recitant.

Vnde profectum sit, vt susceptores orationem Dominicam, & Symbolū recitent,

De ministro, loco, & situ Catechumenorum.

C A P. VII.

Am vero, à quibus ministris catechismus traderet, explicandum videtur; vt ij, quibus præcipuè hæc curatio incumbit, muneris sui antiquitatem agnoscentes, illud accuratè, & diligenter obire studeant. Sciendum igitur est, triplicem fuisse eorum ordinem: ac in primo quidem Episcopos, & Diaconos collocatos fuisse, quibus datum erat, vt iure suo hoc munus exercerent. De iis enim testatur S. Ambrosius Epistol. 33. cum de seipso inquit; sequenti die, erat autem Dominica, post lectiones, atque tractatum dimissis catechumenis, symbolum aliquibus competentibus in baptisteris tradebam Basilica. Et Theodorus Lector lib. 2. collect. vbi ait: Timotheus ab amicis rogatus, symbolum fidei trecentorum decem, & octo patrum per singulas synaxes di- ca curavit, ad reprehensionem videlicet Macdonij, quasi ille symbolum hoc non receperit; cum antea semel tantum in anno, in parasceue videlicet Domini- ca resurrectionis tempore, quo Episcopus catechiza- bat, recitatum esset. Quod vero Diaconi ritè, & legitime hanc functionem exercerent, à SS. Patribus constat. Nam, cum illorum munera meminuit recenseret Clem. Pontifex Epist. 1. ad

Ministri catechesis erant tripli- cis generis. Primus or- do mini- strorum, Episcopi, & Diaconi,

Q

Iacob. frat. Dom. etiam huius meminit, cens: de his ergo, ut diximus, Diaconis cura, & eos, qui secundum carnem agrotant, solliciti quirant, & plebi indicent de his, ut ipsi visitent, & quae necessaria sunt, praebeant eis. & catechizant, id est, cum verbis instruunt incipientes, mo oportet, ut ipsi instructi sint. Quod etiam beati Augustini testimonium confirmat, dicitur de catechiz. rud. Diaconi cuiusdam meminit, qui eum per literas consuluerat, quam rationem in iis, qui Christianam disciplinam, & religionem capeffere studebant, fidei principum edocendis sequi oporteret: petis a me fratrem gratias, ut aliquid ad te de catechizandis tibi, quod tibi usus esset, scriberem. dixisti enim, quod apud Carthaginem, ubi Diaconus es, ad te scriptum cantur, qui fide Christiana primitus imbuendos. Immo in Apostolorum Actis clarissimum exemplum legere possumus, cum Philippus Diaconus Eunūcho, diuina vaticinia legitur baptismum contulit. Quamuis enim ibi institutionis, vel doctrinae mentio sit, tamen ea, quae ad rudes catechismo excolendos pertinent, accuratè tradita esse, omnes erunt interpretes, sed praecipuè Ioannes Petrus Hofmeisterus perspicue ostendunt. Secundum catechistarum locum obtinebant susceutores, & parentes, quibus Christianis sacrae praecipis instruendi munus commissum fuit, se, plurima Conciliorum decreta testantur, ut Arelatenis cap. 19. parentes filios suos, & trini eos, quos de fonte lauari suscipiunt, erudire in opere studeant, illi, quia eos genuerunt, &

Actor. 2.

Secundum locum catechistarum obtinebant susceutores & parentes.

Dimino dati sunt, isti, quia pro eis fiduciosiores existunt.
 & Moguntini cap. 47. precipimus, ut unusquisque
 compater, vel proximi spirituales filios suos catholice
 instruant. Extremus ordo erat illorum, qui ne-
 cessitate cogente, ad id munus admitteban-
 tur. Cum enim Episcopis, & Diaconis, qui pu-
 blicæ animarum curationi prepositi erant, ta-
 tum temporis non superesset, ut priuatam il-
 lam curam rudes in fide instituendi suscipere
 possent, ipsi autem susceptores, ac parentes
 humanis negociis dediti, muneris sui partes
 negligerent, in singulis ciuitatibus certus ali-
 quis constitutus erat, qui catechumenis fidei,
 & Christianæ religionis præceptis informan-
 dis operam daret. Quo officio Carthagine Op-
 tatus Lector functus est, scribente S. Cypria-
 no Epistol. 24. ad cler. *Optatum inter lectores do-
 ctorem audientium constituimus: & apud Alexan-
 driam non modo Pantænus, sed etiam Cle-
 mens, Origenes, Heraclas, & Dionysius; quæ-
 admodum in Eusebio lib. 5. histor. Eccles. cap.
 10. traditur his verbis: eodem tempore Pantænus,
 vir omni humaniore literatura præstantissimus, in-
 stituti Christianorum illic præficatur: quo quidem
 in loco, consuetudine ab antiquis temporibus ducta,
 sacrarum literarum schola habebatur: qua est ad no-
 stram usque ætatem continuata. Atque hæc qui-
 dem de Pantæno satis manifesta sunt, quæ au-
 tem ad Clementis scholam pertinent, sumpra
 sunt ex lib. 6. cap. 5. post Pantænium Clemens scho-
 le Alexandrina ad fidei principia docenda instituit
 ad illud ipsum tempus, quod iam persequimur, præ-
 fuit. Origenis meminit cap. 3. eiusdem libri.*

Q ij

Tertius
 ordo cate-
 chistarum,
 certi ho-
 mines
 mercede
 conducti,
 qui s. holæ
 Christianæ
 institutio-
 nis exer-
 cebant.
 Pantænus,
 Clemens,
 Origenes,
 Heraclas,
 & Dionys.
 doctores
 catechu-
 menorum.

Origenes decimum octavum aetatis suae annos
agebat, cum schola Christianae institutionis pro-
batur. & Heraclae cap. 20. decimus iam annus
gebatur imperij Alexandrini supra demetri-
cum Origenes Alexandria Caesarem profes-
scholam institutionis, quae erat ad illius locum
teres in fidei principis informandos adificata
clae reliquit. De Dionysio autem sermo est
23. ubi eius institutionis ordo in hunc modum
describitur. ubi autem post Demetrium
Episcopatus ministerium Alexandriae obtinuit
Dionysius, unus item ex Origenis discipulis, istam
institutionis ibidem cepit. Atque hanc con-
tundinem diu in Ecclesia receptam fuisse, Au-
larij Fortunati verba, quae lib. 1. de Eccle-
Offic. cap. 38. posita sunt, manifeste declarant
quod distat inter Adam, & Abraham, hoc est
differre inter doctrinam magistrorum ad catechu-
nos, qui baptizantur in Pascha Domini, & in Pa-
tecoste. magistri enim catechumenorum in-
tentionem, quam facit, ad Christianae instru-
tionis scholam, de qua sermo est, pertinere
verbis, quae Author ibidem subdit, intelligi
possumus. Neque vero hoc munus ita liberum
fuisse, quisquam arbitretur, quin aliquis locus
illi obeundo statutus esset. Nam aut in bap-
tisterijs id fiebat, quemadmodum S. Ambrosius
asserit Epistol. 33. illis verbis: sequenti die
autem Dominica, post lectiones, atque tractatus
symbolum aliquibus competentibus in baptisterio
tradebam Basilicae: aut Ecclesia eidem munus
eligeretur, non quidem parsilla, qua fides
magno religionis, pietatisque studio sacris

Magistri
catechu-
menorum
quamdiu
duraverint

Catechesis
locus in
baptisterijs
aut Eccle-
sia.

steriisaderat, sed altera è lignis prope vestibulū
 affabre facta: cuius mentionē faciens Conciliū
 Constantinopolitanum 6. cum Ecclesiarum
 violatores ab earum liminibus arceri, can. 97.
 statueret, ait: eos qui indiscriminatim sacra loca cō-
 munita faciunt, & contemptim in ea afficiuntur, &
 sic in eis permanent, etiam ex iis, que sunt in vene-
 rabilibus templis, catechumenorum mansionibus ex-
 trudi iubemus. Et Simeon Metaphrastes de vit.
 S. Parthen. Episc. Lamps. dum Alanæ cuidam
 eius precibus diem relaxisse, tradit, hoc idem
 apertissime declarat: quendam autem alium, no-
 mine Alanam, genere Syrum, operatione mali, qui
 in eo habitabat, demonis, ex tabulario catechume-
 norum sancte Ecclesia, quam condidit sanctus vir
 Parthenius, suspensum, & tractum, & effectum
 mortuum, ad caelauer adueniens Dei famulus, illum
 quoque viuisicauit precibus, & ab eo fugauit de-
 monem. Atque huc etiam spectat, quod non
 ignobilis author de septem Vrbs Ecclesiis
 tradit, non longe ab Ecclesiæ porta duo pul-
 pita fuisse, in quibus S. Pauli Epistola, & Chri-
 sti Euangelium legi solebant, & in spatio, quod
 est inter illa, & Ecclesiæ portā, catechumeno-
 rum loca constituta esse, quæ ἀνὰ πόσιν, & ὑπὸ
 πύλων appellātur. de quibus Gregorius Tau-
 maturgus Episc. can. c. 9 & Ancirana Synodus
 can. 4. & 5. meminerunt. Præterea hic locus in
 altum non nihil editus erat, quod indicant nō
 modo Simeonis verba iam citata, sed etiam
 Jacobi Diaconi in vit. S. Pelagiæ, vbi de illius
 baptismo, & sacra catechesi differens, spiritualis
 vero, inquit, mater ei attributa est sancta Domina

Q iij

Catechu-
menorum
mansiones
in Ecclesia.Catechu-
menorum
tabulariumM. Atti-
lius Serra-
nus.Catechu-
menorum
locus in al-
tu in editus

Romana prima Diaconissarum: quæ eam ad se
 piens, ascendit cum ea in locum, ubi catechumeni
 stituebantur, quod & nos illic maneremus, ubi
 stat, ascendendi verbo locum eminentiorem
 dicari. Neque tamen in eo genua flecten-
 cebat, sed stare, veteri Ecclesiæ vsu, solite
 rum quia hic situs ad animi fortitudinem,
 Christiana facta tueri debebant, indicantur
 & demonstrandam aptior erat, tum ne bapti-
 zandorum mysteria cum sacerdotij cære-
 niis miscerentur, inter quas genuum flecti
 præcipuum locum obrinebat. Propterea Con-
 ciliij Neocæsariensis Patres can. 5. eos, qui
 nibus flexis audiebant, graui culpa tenen-
 tuunt illis verbis: catechumenus, si in Domini
 ingrediens, in catechumenorum ordine steterit, in-
 tem peccat, si genu quidem flectens audiat. Et
 ctus Gregorius Nazianzenus orat. 19. in hoc
 fiat, mori. quicumque catechumenus in genu
 procumbentibus fidei mysteria tradidit, mani-
 festi erroris arguit, dicens: spirituale
 dam erratum hincera disciplina magistri aduocato
 idque quod futurum erat, gratia præsignat, ac
 dotij forma cum catechesi miscetur. o imitatio
 minime spontaneam. Etenim in genu inclinatio
 dem catechesis sermonibus imbuitur: adeo ut
 si, qui aderant, non sublimiorum tantum, sed etiam
 ad sagacitatem humiliorum, haud obscuris
 confirmati, quod futurum erat, prædicent. Quod
 loco Elias Cretensis qui diuinam, inquit, natu-
 ritatem, & spiritualem regenerationem conferunt
 sunt, recto corpore stantes, & nunc ad Occidentem
 rione ad Orientem sese conuercentes, atque aduersus

Catechu-
 meni sta-
 bant, & cur.

Genuum
 flexio, a-
 cer totij
 cæremonia

Dominicū,
 id est Ec-
 clesia.

quidem, eiusque operibus renunciantes, ad Christum autem, & Christianam vice rationem sese adiungentes, & initiati, sacras institutiones audiunt, in sacerdotibus autem initiationibus, qui diuinum sacerdotum suscepturus est, non rectus stans, sed utroque pede ante altare inclinatus, ac pontificalem manum super caput ferens, ab eo Pontifice, à quo consecratur, per sacrificas inuocationes sanctificatur. quibus autem hæc ita se habeant, ij tamen, qui magni huius viri patrem per sacras institutiones, ad sacram & diuinam naturam ducebant, licet ipsi accuratioris disciplinam magistri essent, spirituali quodam errore labuntur. Nam, cum eum, quem initiabant, in genu flexissent, sic ipsum sacris institutionibus donant: ac pedum inclinatio, & genuum flexio, qua sacerdotij typus erat, eius, qui spiritualiter regenerabatur, institutioni miscetur. Hæc ille: in quibus recensendis ideo longiores fuimus, quod pleraque eorum ad præsentem quæstionem pertinere videntur: quæ si quis diligenter consideret, minime dubitabit, quotquot catechumenorum ordini adscribebantur, stare solitos fuisse. Deinde vero illud accedit, à prisca religionis cultoribus inuiolatè seruatum, vt, cum sacra catechesis habebatur, innumeri homines certatim vndequaque confluerent, non tam videndi studio, quam vt piam salutaremque actionem precibus, ac oratione prosequerentur: & ex sanctissimis, castissimisque ceremonijs fructum aliquem Christianæ pietatis reportarent. cuius exemplū legimus apud Hugobaldū Monac. Elnonesem de vit. S. Rictrudis Martianensis: cum ait: adducitur infans dies natus

Q iij

Initiandi
sacris ordi-
nib. genua
flectebant,
& super
caput eorū
Pontifex
manum
ponebat.

Genuum
flexio, sacer-
dotij typus.

248 De Antiq. Bapt. rit. ac Cer.
quadraginta; adhibetur catechesis à sancto patre
& cum sinua prece ex tanta hominum frequen-
tibus, clara voce respondit, Amen. multa que
argumenta desumi possunt ex libro quare
de multitudine ad baptismum videndum
fluente differetur: quod catechesis, & bap-
tismi ea in re par ratio fuerit, & sæpe alteru-
ram subsecurus sit, ita ut, que ibi testimonia
feremus, ad hunc locum aptissime referri
sint. Tu lector modici temporis laborem
recuses, & veterum Patrum autoritate
dem citandas eo libentius prævide: quoniam
huius consuetudinis cõfirmandæ firmius
dameatum tibi suppeditabunt.

De tempore catechismi.

C A P. VIII.

Q Vandiu autem in catechumenorum
dine manerent, vel quonam tempo-
nostre religionis elementa ad fidem accede-
tibus explicari inciperent, eadem de omnibus
locis, ac temporibus regula afferi non potest.
Nam, quemadmodum ipsius baptismi tempo-
pre diuersa locorum, temporumque ratio-
multiplicem varietatem nactum est, sic cate-
chumenos imbuendi, singula tempora, & re-
giones peculiarem ritum habuerunt. Prince-
pio quidem, & cum necessitas postulabat, m-